

60 זו. רבי אלעזר חולק ואומר, הואיל והותרה היא להינשא, הותרה נמי
61 צרתה. הרי שרבי אלעזר סובר שדי לנו בכך שהותרה המעידה כדי
62 שנתייר גם את צרתה, ולא צריך שתנשא ממש, ועל כרחך טעמו
63 משום שסובר שצרה מעידה לחברתה.
64 דוחה הגמרא: אימא – אמור ופרש כך בדברי רבי אלעזר, הואיל
65 והאשה המעידה הותרה ונשאת על פי עדותה, הותרה גם צרתה.
66 אבל כל זמן שהמעידה עדיין לא נישאת אפשר שרבי אלעזר
67 מודה שאין מקבלים את עדותה לגבי חברתה.
68 הגמרא מקשה על כך: אם אכן רבי אלעזר סובר שצרה אינה
69 מעידה לחברתה במקום שלא נישאת בעצמה, אם כן כיצד יש
70 לסמוך עליה אפילו אם נישאת, ולאחוש דלקא בגיטא אתאי –
71 נחשוש שמא באה ממדינת הים עם גט, היינו שבעלה גירשה ולא
72 מת. והאי דקאמרה הכי – ומה שאומרת שהוא מת ללקלא לצרה
73 היא מיפיונה – היא מתכוונת לקלקל בכך את צרתה, שתסבור
74 שבעלה מת ותנשא באיסור, והיא עצמה אינה מתקלקלת במה
75 שנישאת כיון שכבר התגרשה ומותרת להינשא.
76 מתרצת הגמרא: אי דאינסיב – באופן שהמעידה נישאה לישראל,
77 הכי נמי – אכן אין ראייה מנישואיה שאינה משקרת על מות בעלה,
78 הלא גמאי עסקינן – באיזה אופן אנו עוסקים כאן דאינסיב לבחן –
79 שהמעידה נישאה לבחן, וכיון שגרופה אסורה לבחן, אין חוששין
80 שגרופה היא ומשקרת בעדותה לומר שמת בעלה, שכן אם יבא
81 הבעל, תצטרך להוציא גט שגירשה. ובכך תפסל לבעלה הבחן
82 ותצטרך להתגרש ממנו, ולפיכך אין חוששין שמשקרת ואף
83 חברתה מותרת להינשא על פי עדות זו.

משנה

84 המשנה מבארת איזה עדות על מיתת הבעל מועלת להתיר את
85 אשתו: אין מעידין על אדם שמת כדי להשיא את אשתו אלא אם
86 כן הכירוהו על פי פרוצוף פנים עם החוקים – האף, אבל אם לא ראו
87 פרוצוף פניו או שניטל חוטמו, אין מעידים עליו אף על פי שיש
88 סימנים בגופו ובכליו – ובגדיו.
89 דין נוסף: אין מעידין על אדם שמת כדי להתיר את אשתו אלא עד
90 שיראו שמת נפשו. ואפילו אם העדים ראוהו מנוייר – מנותח
91 ומלא פצעים וחבורות חרב, וצ'לוב – או תלוי על העץ, ואף אם
92 ראו שהחיה אוכלת בו, אין מעידים עליו שמת כדי להתיר את
93 אשתו, שכן יתכן שהתרפא או ניצל וחי.
94 דין נוסף: אין מעידין על אדם שמת אלא אם כן ראוהו עד שלשה
95 ימים למיתתו, אבל לאחר שלשה ימים מזמן מיתתו חוששין שמא
96 נשתנה מראה פניו ואין זה מי שהם סבורים. רבי יהודה בן בבא
97 אומר, לא כל האדם, ולא כל המקום, ולא כל השעות שיון, שכן גוף
98 אדם שזמן ממחר להתנפח ולהשתנות יותר משאר בני אדם, וכן גוף
99 שמוטל בשמש ממחר להסריח ולהשתנות יותר מזה שנמצא בצל,
100 וכמו כן בימות החמה הגוף ממחר להסריח יותר מאשר בחורף,
101 ולפיכך אי אפשר לקבוע שיעור קצוב בזה, אלא הכל תלוי לפי
102 הגוף המקום והזמן בו נמצא.
103

גמרא

104 הגמרא מביאה ברייתא המרחיבה דין הראשון של המשנה: תנו
105 רבנן בברייתא, אם ראו העדים רק פדחת – מצחו של המת ולא ראו
106 פרוצוף פנים שלו, או ראו רק פרוצוף פנים ולא ראו את הפדחת, אין
107 מעידין על הכרת מת זה עד שיהיו שנייהם – פדחת ופרצוף פנים עם
108 החוקים – האף.
109 הגמרא מביאה מקור לכך מהפסוק: אָמַר אֱלֹהִי, וְאִתִּימָא – ויש
110 אומרים שאמר זאת רב כהנא, מאי קרא – מהו הפסוק בו נרמז
111 שצריך להעיד על פרוצוף פנים, שנאמר (ישעיה טו) הַכְרַת פְּתִיחָם
112 עֲנִתָה בָם – העידה בם. הרי שאין להעיד על אדם אלא על ידי
113 הכרת פניו.
114 הגמרא מביאה מעשה המסייע לדין זה: אבא בר מרדא יהוא אבא
115

1 משיבה הגמרא: החילוק ביניהם הוא, אם לדעת רבי אלעזר מותר
2 לְאִנְסוּבִי לְצָרָה מְקַמֵּי דִידָהּ – להשיא את הצרה לפני שתנשא
3 המעידה עצמה, כגון האשה שהלכה עם בעלה למדינת הים,
4 ובשחורה אמרה מת בעלי, האם צרתה שנשארה כאן יכולה
5 לסמוך על עדות חברתה ולהינשא קודם שתנשא המעידה עצמה,
6 נידון זה תלוי בשני צדדי רבא בבירור טעמו של רבי אלעזר, אי
7 אָמַרְתָּ שרבי אלעזר מתיר במשנתנו משום שסבר צָרָה מְקַדָּה
8 ונאמנת בעדותה לגבי חֲבֵרְתָּהּ, אזי אף על גב דלא אינסיב – אף על
9 פי שעדיין לא נישאת המעידה, מְקַדָּבִין לָהּ לְצָרָה – משיאין אנו
10 את צרתה על סמך עדותה, אבל אי אָמַרְתָּ שהטעם שמתיר משום
11 דְהִיא לֹא מְקַלְלָא נַפְשָׁה – שאשה אינה מקלקלת עצמה כדי להזיק
12 את חברתה, אזי אינסיב מְקַדָּבִין לָהּ לְצָרָה – דווקא אם כבר נישאת
13 אותה אשה שהעידה משיאין אנו את צרתה על סמך עדותה של
14 צרתה, אבל אי לֹא אינסיב – אם לא נישאת האשה המעידה, לֹא
15 מְקַדָּבִין לָהּ – אין אנו משיאין את הצרה, משום שעדיין המעידה
16 לא עשתה דבר שיש בו לקלקל נפשה אם עדותה שקר, שמשום
17 כך נוכל לסמוך על עדותה. ועל נידון זה מבררת הגמרא, מאי –
18 מהו באמת טעמו של רבי אלעזר.
19 הגמרא מנסה לפשוט את הספק מדברי רבי אלעזר במשנתנו: תא
20 שְׂמַע, שנינו במשנתנו, אם הלכו היבמות ונתייבמו לשני אחים
21 אחרים, ומתו אותם יבמים, רבי אלעזר אומר, הואיל והותרו
22 להינשא לְבָחִין על פי עדותן הותרו להינשא לְכָל אֶדָם לאחר מיתת
23 היבמים, ואין חוששים שמא הבעלים הראשונים עדיין חיים.
24 ומעתה אי אָמַרְתָּ שְׂלָמָא – לשון המשנה מובנת אם נאמר שטעמו
25 של רבי אלעזר הוא משום דְהִיא לֹא מְקַלְלָא נַפְשָׁה כדי לקלקל
26 חברתה, היינו דְבִי אִנְסוּבִי מְקַדָּבִין לָהּ – זהו ששנינו שרק אחר שכל
27 אחת מהנשים נישאת ליבם מתירין לחברתה להינשא לכל אדם,
28 לפי שרק אחר שראינו שנתייבמה אנו אומרים שלא מתכוונת
29 בעדותה לקלקל את חברתה, אלא אי אָמַרְתָּ שטעמו משום דְצָרָה
30 מְקַדָּה לְחֲבֵרְתָּהּ, אם כן אף על גב דלא אינסיב נמי – אפילו באופן
31 שלא נישא קודם לכן ליבמין היה לו לרבי אלעזר להתיר
32 להינשא לשוק, שהרי כל אחת מהצרות מעידה שבעלה הדיינו
33 היבם של חברתה מת. אלא ממה שהעמידו באופן שכבר נישאת
34 המעידה על פי עדותה, שְׂמַע מִיָּה דְמַעְמָא דְרַבִּי אֶלְעָזָר שנאמנת
35 לחברתה משום דאינסיב הוא – רק משום שהמעידה נישאת קודם
36 ליבם על פי עדותה, ולא מְקַלְלָא נַפְשָׁה – ולא תקלקל עצמה כדי
37 להזיק לחברתה, לכן נאמנת. ואף צרה אינה ניתרת אלא אחר
38 שהמעידה נישאת על פי עדותה.

39 דוחה הגמרא: מה שנאמר בדברי רבי אלעזר על אופן זה שכבר
40 נתייבמו, אין זה משום שהוא עצמו סובר להתיר רק באופן זה,
41 אלא לְדַבְרֵיהֶם קָאָמַר לָהּ – אמר זאת להשיב על דברי חכמים
42 החולקים עליו, וכך היתה כוונתו לומר, לדידי – לשיטתי, צרה
43 מְקַדָּה לְחֲבֵרְתָּהּ, ואף על גב דלא אינסיב – אפילו שלא נישאת
44 המעידה ליבם מְקַדָּבִין לָהּ – מתירין לחברתה להינשא. אלא
45 לְדִידָבָהּ – אפילו לפי שיטתכם שאתם חולקים עלי וסוברים שאין
46 צרה מעידה לחברתה, בכל זאת אוזי לי מִיָּה דְהִיא דאינסיב –
47 יש לכם להודות באופן זה שהמעידה כבר נישאת ליבם על פי
48 עדותה דְמְקַדָּבִין לָהּ – שמתירים גם לחברתה להינשא ולסמוך על
49 עדותה, משום שבוש שאנו רואים שהמעידה עצמה נישאת על פי
50 עדותה, מוכח לנו שזו עדות אמת. שסברא היא דְהִיא לֹא מְקַלְלָא
51 נַפְשָׁה להינשא באיסור כדי לקלקל את חברתה. ורבנן חולקים
52 וסוברים שלעולם הצרה חשודה לשקר ואף לקלקל עצמה כדי
53 להזיק לחברתה, על דרך הנאמר לגבי שמשון (שופטים טו ז) תְּבוּמוֹת
54 נַפְשִׁי עִם פְּלִשְׁתִּים – הוא דְמַעְמָדָה – זה מה שהיא עשתה בנישואיה
55 ליבם.

56 הגמרא מנסה לפשוט את ספקו של רבא ממקום אחר: תא שְׂמַע,
57 שנינו בברייתא, הָאִשָּׁה שֶׁהִלְכָה הִיא וּבְעֵלָהּ לְמִדִּינַת הִים, וְכֵּן
58 וְאִמְרָה מֵת בְּעָלֶיהָ, תִּנְשָׂא – מותרת להינשא לאחר, וכן תפול
59 כְּתוּבָתָה מנכסי בעלה המת. וצָרָתָה אִמְרָה להינשא על פי עדות

1 **כר מניומו, הנה מסקין ביה דבי ריש גלותא וזו** – היו נושים בו אנשי
 2 **ריש גלותא** חוב שהיה חייב להם ולא היה בידו לשלם, **איתי קנרא**
 3 **– הביא שעה דבב כלייתא** – הדביקה בחתיכת בד בלוייה, **דבב**
 4 **כאפותיה** – הדביקה במצחו, ולאחר מכן חלף כמיהו – עבר לפני
 5 **אנשי ריש גלותא, ולא כשקרה** – ולא הכירוהו.
 6 שנינו במשנה: **אף על פי שיש סימניו וכו'** בגופו ובכליו אין מעידין
 7 על פיהן שהוא המת, אלא אם כן ראו את פרצוף פניו עם החוטם.
 8 מקשה הגמרא: **למימרא** – האם בא הדבר לומר דסימניו לאו
 9 **דאורייתא** – שסימנים אינם ראייה מדין תורה, ולכן אינם מספיקים
 10 לקבוע שהבעל מת כדי להתיר איסור אשת איש דאורייתא.
 11 **ורמיה** – ויש לתמוה על כך במרייתא ששנינו, שליח המביא גט
 12 לאשה ואבד ממנו, ושוב מצא השליח כשהוא קשור בכים
 13 **ובארנקו ובטבעת** – או בארנקי או בטבעת והוא מכירם שהם שלו,
 14 **או שנמצא בין בליו** – כלי תשמישו המונחים בתיבתו, **אפילו לזמן**
 15 **מרוצה** – אף שעבר זמן רב מאבדית הגט, כשר הגט, ואין חוששין
 16 שמתו אותו כיס או טבעת של אחר הם, משום שסומכים על
 17 הסימנים שיש לשליח בכים או בארנק שהוא שלו. הרי שסומכים
 18 על סימנים לגרש באותו גט ולהתיר איסור אשת איש דאורייתא.
 19 ואילו במשנתנו שנינו שאין סומכים על סימנים שבגופו של מת
 20 להתיר את אשתו מאיסור אשת איש דאורייתא.
 21 מתרצת הגמרא: **אמר אבי לא קשיא, הא** – הבריתא שמכשירה
 22 גט על פי סימני הכיס, היא כשיטת **רבי אליעזר בן מהבאי** הסובר
 23 שסימנים מועילים מן התורה, והא – משנתנו שאין סומכים על
 24 סימנים שבגופו ובכליו, היא כשיטת **רבנן** הסוברים שסימנים אינם
 25 מועילים מן התורה. **דתניא בברייתא, אין מעידין על אדם שמת על**
 26 **פי השומא** – יבלת) שנמצאת בגופו, כלומר, עדים שראו מת
 27 שהיתה לו שומא ובאים ומעידים 'סימן היה בו, שומא באבר פלוני'
 28 אינם יכולים להעיד על פי סימן זה כדי להתיר אשתו, שחוששין
 29 שמתה הוא אחר עם אותן סימנים. **רבי אליעזר בן מהבאי אומר,**

30 **מעידין** – יכולים להעיד על פי השומא שזהו בעלה שמת, ולהתיר
 31 את אשתו להינשא לאחר. מבארת הגמרא: **מאי לאו כהא קמיפלגי**
 32 **– האם לא בזה הם חולקים, דמר** – רבי אליעזר בן מהבאי סבר,
 33 **סימני דאורייתא**, ואפשר לסמוך עליהם להתיר איסור אשת איש
 34 דאורייתא, **ומר** – תנא קמא סבר, סימני מועילים רק מדרבנן, ולכן
 35 אין סומכין עליהם כדי להתיר איסור דאורייתא.
 36 רבא דוחה את ביאורו של אביי בברייתא: **אמר רבא, דכולי עלמא**
 37 **– הכל מודים שסימני דאורייתא, והכא** – וכאן בברייתא, **כשומא**
 38 **האם היא מצויה בך** גילו קמיפלגי – נחלקו, **מר** – תנא קמא סבר,
 39 **שומא מצויה בך** גילו – שומא שמצינו בו מצויה גם באדם אחר
 40 שנולד באותו זמן ובאותו מזל, ולכך אין זה סימן מספיק חשוב
 41 לסמוך עליו, משום שיתכן שהמת עם השומא הוא אדם אחר. **ומר**
 42 **– רבי אליעזר בן מהבאי סבר, אינה מצויה בך** גילו, והוא סימן
 43 מספיק לסמוך עליו.
 44 ביאור נוסף במחלוקת שבברייתא: **ואיכא דאמרי שכך ביאר רבא**
 45 **את המחלוקת, הכל מודים שסימנים דאורייתא, והכא** – וכאן
 46 בברייתא, **כשומא העשויה להשתנות לאחר מיתה קמיפלגי, מר** –
 47 **תנא קמא סבר, עשויה להשתנות לאחר מיתה לצורה אחרת,**
 48 **ולפיכך כשרואים שומא במת אנו חוששים שמת אין זה אותו אדם**
 49 **שאנו מכירים עם שומא זו בחייו, ומר** – רבי אליעזר בן מהבאי
 50 **סבר, שומא אינה עשויה להשתנות לאחר מיתה, ואותו שומא שיש**
 51 **למת היתה לו גם בחייו, ואם נמצאת השומא באותו אבר שהיה**
 52 **לבעלה הרי זה סימן שהמת הוא אכן בעלה של אשה זו ואפשר**
 53 **להתירה להינשא.**
 54 **ביאור שלישי במחלוקת: ואיכא דאמרי אמר רבא, דכולי עלמא** –
 55 **הכל מודים שסימני רגילים אינם מועילים אלא מדרבנן, ולכן אי**
 56 **אפשר להעיד על אדם שמת על פי סימנים בינונים כדי להתיר את**
 57 **אשתו, והכא, כשומא**

במות דף קכ עמוד ב תלמוד בבלי המבואר "שפה ברורה – עוז והדר" (ליום ראשון) קנט

מפצעיו על ידי צריכה במתכת מלובנת, ולחיות. נמצא שהמשנה
באהלות נשנית בדעת חכמים ואילו משנתנו שמבואר בה שמגיד
יכול לחיות נשנית בדעת רבי שמעון בן אלעזר.
הגמרא מקשה על כך: ופי' מצית לאוקומי – וכי אתה יכול להעמיד
את משנתנו ברי' שמעון בן אלעזר, והא קתני בסיפא של המשנה
(להלן ב'א'), מעשה בעסיא, באחר ששילשלוהו לים, וכאשר העלוהו
לא עלתה בידם אלא רגלו, ואמר חכמים, שאם אנו רואים ברגלו
שנחתכה מן הארבעה – הברך ולמעלה, הואיל ובודאי מת מחמת
מכה זו תנשא אשתו, אבל אם נחתכה רגלו מן הארבעה ולמעלה
לא תנשא אשתו, שיתכן שהמשיך לחיות. ואם אכן משנתנו כרבי
שמעון בן אלעזר, אם כן אף כשנחתך מן הארבעה ולמעלה אין
להתיר את אשתו להנשא, שהרי מחותר יכול להתרפא על ידי
כויה ולחיות.
מתרצת הגמרא: שאני מיה – שונה המקרה של המשנה להלן,
שהמכה היתה בתוך מים דמיון מכה – שמים מחזקים ומגדילים
את כאב המכה, וזוהו אף רבי שמעון בן אלעזר מודה שמגיד אינו
יכול להתרפאות, אבל מגיד שאינו במים סובר רבי שמעון בן
אלעזר שאין סופו למות מחמת מכה זו משום שיכול להתרפא
ולחיות.
מקשה הגמרא: והאמר רבה בר רב הנה, לדידי הוי לי הווא מיעא
– אני עצמי ראיתי סוחר ישמעאלי דשקיל ספסירא ונידריה גמליה
– שלקח חרב וחתך את רגל הגמל (מעל הארבעה) ולא אפסקתיה
לנידוריה – ולא הפסיק את קול נערותו עד שמת. הרי שמגיד
אינו יכול לחיות. מתרצת הגמרא: אמר אביי, הוהא כהנישא הוהא –
אותו גמל כחוש היה, ולכן מת מיד כשנחתך, אבל אדם או בהמה
שאינם כחושים יכולים להתרפאות.
הגמרא מביאה תירוץ אחר לסתירה בין משנתנו למשנה באהלות:
רבה אמר, במשנתנו חששו שנעשה מגיד כפסין מלובנת באש,
ובאופן זה לדידי' הכל יכול לחיות, כלומר, אפילו לשיתת חכמים
החולקים על רבי שמעון בן אלעזר שמגיד אינו יכול לחיות,
מודים באופן שנעשית המכה על ידי סכין מלובנת שיכול הוא
לחיות, כיון שמתוך הכויה הוא מתרפא, ואין מעידים עליו שמת.
שנינו במשנה: אפילו אם ראוהו מגיד וצלוהו והתה אכלת וכו'
בו אין מעידין עליו. מבארת הגמרא: אמר רב יהודה אמר שמואל,
לא שנו במשנתנו שאין מעידין עליו, אלא כשהחיה אוכלת בו
מקום שאין נפשו יוצאת, אבל אם החיה אוכלת בו מקום שנפשו
יוצאת, מעידין עליו שמת ומתירין את אשתו להנשא, שודאי מת
הוא.
דין נוסף: ואמר רב יהודה אמר שמואל, שחט בו – באדם שנים או
רוב שנים – שני סימנים, דהיינו קנה וושט, או רובם, וקרה הנשחט,
מעידין עליו שמת ומתירין את אשתו להנשא. הגמרא סברה שמיד
שנחתכו סימניו חשוב מת. מקשה הגמרא: אני – האם כך הוא,
והאמר רב יהודה אמר שמואל, שחט בו שנים או רוב שנים ורמו
הנשחט ואמר לעדים כתבו גט לאשתו, הרי אלו יכתבו גט ויתנו
לאשתו, ומוכח מכאן שדעת שמואל שאף אחר שנשחטו סימניו
נחשב כחי.
מתרצת הגמרא: אכן חי הוא סמוך לחשיטה, ולכן עדיין אפשר
לגרש את אשתו בשליחותו, ואולם סופו למות בתוך זמן קצר,
ולכן יכולים להעיד עליו שמת אפילו כשלא ראו את מיתתו,
ולהתיר את אשתו להנשא.
מקשה הגמרא: אלא מעתה אם סופו למות מחמת שנשחטו בו
סימניו, והא השחוטו בשוגג גולה על דיו לעיר מקלט, אלא תנאי
– מדוע אם כן שנינו בברייתא אדם ששחט בחבירו בשוגג שנים או
רוב שנים, הרי זה – השחוט אינו גולה, שמא לא מחמת השחיטה
מת אלא מחמת דבר אחר. הרי שאף שנשחטו בו סימניו אין זה
ודאי שימות.
מתרצת הגמרא: הא איתמר עלה – הרי נאמר על ברייתא זו, אמר
רב הושעיא, הטעם שהשחוטו בשוגג אינו גולה, משום דחיישינן
שקמא הרוח בלבללתו, ומחמת צירוף הרוח הוא מת קודם, וכיון שלא
מת מחמת השחיטה עצמה אלא בצירוף הרוח אינו גולה.
אי נמי – עוד אפשר לומר, שחוששים שקמא איהו – הנשחט

סימן מובהק קא מפי' – נחלקו התנאים אם שומא נחשב סימן
מובהק ואפשר לסמוך עליו אפילו באיסור מן התורה, מר – רבי
אליעזר בן מהבאי קבר, שומא סימן מובהק הוא, ולפיכך אפשר
לסמוך עליו כדי להתיר אשת איש מן התורה, ופר – תנא קמא
קבר, שומא לאו סימן מובהק, ודינו כסימן רגיל שאינו מועיל מן
התורה.
הגמרא שבה לשתי הלשונות הראשונים בביאורו של רבא,
ושואלת: והנה לישנא דאמר רבא שהכל מודים שסימני דאורייתא,
הא קתני – הרי שנינו במשנתנו, שאם לא ראו את הפנים עם
החוטם אינם יכולים להעיד אף על פי שיש סימניו בגופו ובכליו,
ואם סימנים רגילים מועילים מן התורה מדוע אי אפשר לסמוך על
סימנים אלו.
משיבה הגמרא: משנתנו עוסקת באופן שמסרו העדים סימנים
בגופו של המת שהוא אורו – וגבוה וכן אם הוא גזין – נמוך, שאין
אלו נחשבים לסימן כלל, שהרי ישנם הרבה אנשים כאלו. ומה
שנינו שאין סומכים על סימניו בלוי הוא משום דחיישינן לשאלה –
שבעלה השאל את בנדי לאדם אחר, ואותו אחר הוא זה שנמצא
מת בבגדיו, אך בעלה עדיין חי במקום אחר.
מקשה הגמרא על כך: ואי חיישינן לשאלה – אם אכן חוששים
לשאלת חפצים, חמור בסימני אוכף היכי מהדרין – כיצד מחזירים
חמור למי שאומר את סימני האוכף, נחשוש שמא בעל החמור
שאל ממנו את האוכף. מתרצת הגמרא: לא שילי אינשי אוכפא –
אין אנשים שואלים אוכף של אחרים, דמקפיד ליה להקרא – משום
שהוא פוצע את חמורו של השואל, כיון שאינו מתאים לגופו, ולכן
אם נותן סימנים על האוכף סימן הוא שגם החמור שלו.
מקשה הגמרא עוד: מה ששנינו בברייתא לענין שליח שהביא גט
ואבד, ומצא שהיה קשור בים ובארנבי ובמכצת של השליח, הרי
זו הוכחה שהגט שלו הוא זה שנמצא, היכי מהדרין – כיצד
מחזירים לשליח את הגט כדי שיוכל לגרש בו את האשה, נחשוש
שמא השאיל את הכיס או הארנק או הטבעת לאדם אחר, ואותו
אחר קשר בו גט והחזירו למשאל ושכח בו את הגט, ונמצא שזוהו
גט של השואל ולא של השליח. מתרצת הגמרא: בחפצים אלו אין
לחשוש לשאלה, שכן מכצת אין אדם משאל משום דחיישי' ליופי'
– שהוא חושש לזיוף, שהשואל יעשה לעצמו חותם דומה וילך
לאשת המשאל ויטול ממנה כל מה שישקש. ובים וארנבי, משום
דמנחשי אינשי – אנשים מנחשים ואומרים שמזלם תלוי בכיס
ובארנק, והשואל נוטל יחד עם הכיס והארנק את מזלו של השואל
ולא מושלי' – ולכן אין משאילים אותם לאחרים, אבל אם מצאו
את הגט קשור בכלים שדרך להשאילם, אין השליח יכול לגרש
בו.
תירץ נוסף על הקושיא הקודמת מדוע אין המשנה מתירה להעיד
על מת על פי סימני בגדיו: ואיבעית איקא – אם תרצה תיישב,
שמשנתנו עוסקת באופן שסימני בלוי היינו בחיורי וסופקי –
שהכלים הם לבנים או אדומים, ומאחר שיש הרבה כלים עם סימן
זה, אין זה ראייה שאלו הם בגדי המת.
שנינו במשנה: אין מעידין עליו שמת ואפילו ראוהו מגיד – מנותח
ומלא פצעים וחבורות חרב וכו', שמא נתרפא וחי. הגמרא מקשה
סתירה ממשנה אחרת: למימרא דמגיד חי – האם בא הדבר לומר
שמגיד יכול לחיות, ולכן אין בעדות זו כדי להתיר את אשתו.
ורמינ' – והלא שנינו במסכת אהלות (פ"א מ"א), אדם אינו מטמא
בטומאת מת עד שיתצא נפשו, אפילו אם הוא מגיד, ואפילו אם
הוא גוסס, אינו מטמא, משום שעדיין הוא חי. ומשמע מלשון
המשנה, דמפני לא מטמא – שרק לענין טומאה אינו מטמא כיון
שעכשיו הוא עדיין חי, הא מית' לא חי – אבל לענין אם ישאר
לחיות בודאי אין סופו להתרפאות ועתיד למות.
מתרצת הגמרא: אמר אביי, לא קשיא, הא – דין משנתנו שאין
מעידין על המגיד, נשנה בשיטת רבי שמעון בן אלעזר, ואילו הא
המשנה באהלות שמשמע ממנה שמגיד לא חי, נשנית בשיטת
רבנן. דתנאי בברייתא: מעידין על המגיד שהוא מת להתיר את
אשתו, כיון שסופו למות ממכה זו, ואין מעידין על הצלוב – התלוין
עד שיראו אותו מת. רבי שמעון בן אלעזר אומר, אף על המגיד
אין מעידין עד שיראו בודאות שמת, מפני שקבול לכות – להתרפא